

Novica Novaković

Fatamorgana ali Kankan nekega klovna

Založba Mondena, Grosuplje 1993

Pri Mondeni je svoje pesmi izdal tudi Novica Novaković, ki ga bolj ali manj poznamo že iz revialnih objav, predvsem pa po prvencu *Raztegljiva tetovaža* (1990). Novaković je poleg Tuga Zaletela in Alojza Ihana eden izmed treh slovenskih pesnikov, ki so svoje dni prejeli Goranovo nagrado za mlade pesnike.

V spremni besedi zanimivo in dokaj izčrpno razčlenjuje zbirko Brane Senegačnik. Nekje zapiše, da bi v "skrajnem primeru (...) lahko Novakovićeve tekste imeli celo za totalno, v svoji radikalnosti neomejeno ironizacijo vse obstoječe literature in za posmeh svetu, v katerem je nastala, za vulgari eloquentia čisto zajebancijo." Avtorjeve pesmi vsaj na prvi pogled nimajo skoraj nič skupnega z njegovo generacijo - s pisci, rojenimi v šestdesetih letih. Novaković je vpjet med ludizem in nadrealizem, ki sta za generacijo "1960" neznačilna, če ne celo tuja. Senegačnik meni celo, da v slovenski poeziji trenutno ni avtorja, ki bi na tako neposreden način pisal ludistično poezijo.

Fatamorgana ali Kankan nekega klovna je zbirka dvainštiridesetih sonetov, ki so prijetna in žgečkljiva bralska norost. Opazen je majhen odmik od poetike prvenca, čeprav bi dober poznavalec slovenske poezije tudi ob nepodpisani knjigi ugotovil, da gre za perfekcionista forme in pesnika "klovnovskih paketov" - Novico Novakovića. O formalni strogosti in urejenosti priča že to, da je knjiga razdeljena na sedem ciklov s po šestimi soneti. Paradoksalno je, da svoje "fliperje" Novaković trpa (?) v dogmatično formo: zasmehovanje "racionalne semantike", nadrealistični črni humor v sonetni formi? Ali pa gre za nov poseg v slovenski ustvarjalni konzervativizem? Nekako tako ugotavlja tudi recenzent zbirke Boris A. Novak, ki je mnenja, da so estetski učinki te nenavadne povezave nadvse osupljivi in plodni. Ob prebiranju Novakovićeve zbirke se zdi, da je avtor sredi ustvarjalnega obdobja, ko je povsem obseden s precizno formo (prej osemvrstnice, zdaj soneti), v katero (rutinsko?!) režira svojo domišljijo.

Odmik od *Raztegljive tetovaže* je v tem, da se je Novakovićev ludistično-nadrealistični mehanizem malce približal tipu poezije, kakršno piše na primer Ivan Črnič. Prav tam, kjer nas Novaković spominja na črničevsko srhljivost, se verzi

navezujejo eden na drugega, kot je bilo doslej za Novakovića povsem neznačilno. Na primer: "Sliši se smešno, spoved za preklete, / toda brezdelnež kosti potrebuje, / da bi sestavljal skelete."

"Pomenska raznokitičnost", ki je prisotna v nekaterih pesmih *Fatamorgane*, po mojem mnenju rahlja suverenost in prepričljivost Novakovićevega ludizma oziroma nadrealizma. To pa ne pomeni, da je ogrožena samosvojost knjige: spoznanje absurdnosti je namreč metaforizirano v jeziku, ki je še vedno dovolj (avto)poetičen.

Kot rečeno, Novaković "režira" svoje domišljjsko razkošje v trdno formo soneta (mimogrede: rime v *Fatamorgani* so strogo dosledne - oklepajoče v kvartinah in prestopne v tercinah). Kolikor je v knjigi hotenosti in strogosti, toliko manj je prisiljenosti oziroma je sploh ni. "Naveličano bobnanje puščave / sesa iz maternice časa strupe, / z obrazom klovna, na kupe in kupe, / saj pozlačen medaljon vzklika ave!" Tudi za Novakovićeve sonete velja maksima Paula Valéryja: "Več je možnosti, da se iz rime porodi kakšna (literarna) ideja, kakor da najdemo rimo, začenši z idejo."

Novakovićeve druga knjiga prinaša zrelo in še vedno samosvojo poezijo, čeprav za odtенок šibkejšo in manj prepričljivo od *Raztegljive tetovaže*. Z igrivo kontradiktorno semantiko v sodobno slovensko poezijo ponovno prinaša svež veter. "Ekcesna in eksperimentalna" besedila, kakršna srečamo v *Fatamorgani ali Kankanu nekega klovna*, so med novim prelomom generacij vsekakor dobrodošla. Poleg tega smo dobili še eno zbirko sonetov, ki se opazno razlikuje od drugih, saj je avtor "napolnil posodo soneta z nadrealistično fantazijo." Novakovića je Vladimir Gajšek razglasil za prvega slovenskega nadrealista. Če to drži, naj za sklep še enkrat citiram (samo) zanj značilne verze: "Je misel stara kot debelo vedro, / in nos, in kljun, in divji klic golazni, / ki se spreminja v supersonik blazni, / v rumeno hišo in piščančje bedro..."

Jurij Hudolin